

## **Az elektronikus kommunikáció eszközei és gyakorlata a dél-szlovákiai önkormányzatokban 2014**

Az előző két év gyakorlatához hasonlóan a Pro Civis Polgári Társulás és az általa működtetett Szlovákiai Magyar Önkormányzati Intézet a 2014-es év folyamán is elvégezte a felmérést, amely azt hivatott bemutatni, hogy a községek mennyire használják ki az internet nyújtotta lehetőségeket a lakosaikkal történő kapcsolatteremtés és -tartás során. A felmérés szokásosan arra az 512, magyarok által is lakott községre terjedt ki, amelyeken a Szlovák Köztársaság Kormányának vonatkozó rendelete értelmében a lakosok anyanyelvüket is használhatják a hivatali ügyintézés során. Tekintettel erre nem csak az önkormányzati weboldalak meglétét és tartalmát vizsgáltuk, hanem azt is, hogy a magyar lakosság milyen mértékben juthat hozzá az őket érintő információkhoz az anyanyelvén.

### **Weboldalak**

A 17 járás területén található 512 község és város önkormányzata közül összesen 482 működtet weboldalt, ez arányosítva 94,1%-ot jelent, ami jelentős növekedést mutat a 2012-es felmérésünk adataihoz viszonyítva – kerekén ötvennel nőtt két év alatt az önkormányzati honlapok száma. Abszolút számokban változatlanul a Dunaszerdahelyi járás található az élen 65 működő oldallal, a százalékos arányt tekintve viszont a Galántai (21 község), Nagyrőcei (16), Nyitrai (14), Szenci (15) és a Vágsellyei (11) járásokban legkedvezőbb a helyzet; itt az összes vizsgált községnek van weboldala (ide sorolhatjuk még az Aranyosmaróti járást is, amelyben egy magyarlakta község – Lédec – található, ahol szintén kétnyelvű az oldal). Fontos viszont megjegyezni, hogy Vágsellye városának weboldala esetében nem beszélhetünk teljes értékű kétnyelvűségről, ugyanis az oldal szerkesztői a Google Fordító szolgáltatást építették az oldalba, aminek segítségével alapértelmezettként választhatunk az angol, a német és a magyar fordítás közül, de fordítómotor további nyelvekre történő fordítást is lehetővé tesz. Sajnos a gépi fordítás lehetőségeit és korlátait ismerve nem számíthatunk tökéletes eredményre.

Bár a tény, hogy a községek közel 95%-a működtet weboldalt, akár idilli helyzetet vetíthet elénk, azonban újra szembesülhetünk azzal, hogy az önkormányzatok nem fektetnek kellő hangsúlyt a kétnyelvűsége, és nem tartják tiszteletben a kisebbségek információhoz való

jutásának jogát saját anyanyelvükön. Teszik ezt annak ellenére, hogy ezt a jogot a Szlovák Köztársaság Alkotmánya 34. cikkelyének 1. bekezdése biztosítja, továbbá az információhoz való szabad hozzáféréstől szóló törvény 6. §-ának 5. bekezdése egyenesen kötelezi a községeket, hogy bizonyos információkat (például az önkormányzati ülések időpontját és programját, a nyilvános ülések jegyzőkönyveit, az elfogadott rendeleteket stb.) a kisebbség nyelvén is közzétegyék, amennyiben azt államnyelven közzéteszik. Ennek tudatában továbbra is lesújtó a helyzet, hiszen a vizsgált 512 község 482 weboldala közül mindössze 214 rendelkezik magyar nyelvű változattal vagy tartalmaz információt magyar nyelven is az államnyelv mellett. Ez a szám arányosítva 44,4%-ot mutat, ami enyhe csökkenést jelent a tavalyi felmérés adataihoz képest (bár számban némileg növekedett a magyar nyelvű oldalak száma, arányuk az államnyelvűekéhez képest így is csökkent). E téren szintén a Galántai járás emelkedik ki a maga 85,7%-os eredményével, a többi járás esetében ez az arány nem éri el a 70%-ot, a túlnyomó többség esetében az 50%-ot sem.

### **Alapvető információk**

Az alapvető információk kategóriájába soroltuk az olyan tényeket, mint a település megnevezése, a polgármester neve, az önkormányzat elérhetősége, a hivatal szervezeti felépítése, elérhetősége, ügyfélfogadási időpontok stb. A vizsgált 482 oldal közül 475 tartalmazta ezeket az információkat vagy egy részüket, magyar nyelven azonban csak 202 tette közzé, ez 41,2%. A korábbi adatokkal összevetve ez minimális növekedést mutat (2012-ben 179, 2013-ban 197), arányaiban viszont csökkent a tavalyi eredményhez képest (2012-ben 41,4, 2013-ban 42,6%). Az elmúlt évekhez hasonlóan abszolút számokban ismét a Dunaszerdahelyi járás áll az élen (40 – ez 61,5%-ot jelent), az arányokat tekintve viszont az Érsekújvári és a Vágsellyei járásokban a legkedvezőbb a helyzet (66,7% ill. 72,7%). 50% feletti mutatóval rendelkezik még a Galántai és a Komáromi járás, a többiben csak a weboldalak kevesebb, mint fele teszi közzé a fent taglalt adatokat. A tavalyihoz hasonló, a Komáromi és a Töketerebesi járásokban megfigyelt jelentős pozitív változás idén nem figyelhető meg, hiszen országos szinten is mindössze öttel bővült az alapvető információkat magyar nyelven is közzé tevő oldalak száma.

### **Közérdekű információk**

A közérdekű információk terén – ide az önkormányzati intézmények bemutatását és elérhetőségét, az önkormányzati szolgáltatások helyét, idejét és árát (például a személtelhordás

napja, a helyi adók és illetékek mértéke, befizetési feltételek, stb.), valamint a települések múltját és érdekességeit, a civil szervezeteket és rendezvényeiket tartalmazókat soroltuk be – szinte semmilyen mozgás nem figyelhető meg. Államnyelven 238 weboldal (49,4%) tartalmazott valamelyeket ezek közül, magyar nyelven pedig 97 (2012-ben 81, 2013-ban 96), ez 20,1%-os arányt jelent (2012-ben 18,75%, 2013-ban 20,73%). Abszolút számokban továbbra is a Dunaszerdahelyi járást lehet kiemelni 21 weboldallal, azonban ez közel sem elég még az 50%-os arány eléréséhez sem. Az arányokat tekintve a Komáromi járást kell kiemelni 52,8%-os eredményével (36/19), 40% feletti aránnyal csak a Galántai és a Vágsellyei járások rendelkeznek. Tizenegy járásban az vizsgált weboldalak negyede sem közvetít ilyen jellegű információkat a lakosoknak. Ez azért is érthetetlen, mert a fenntartók az önkormányzati honlapok alapcélját és előnyeit sem használják ki, vagyis a kapcsolatteremtés lehetőségét, a civil szféra és az önkormányzati intézmények együttműködésének elősegítését, a turizmus fejlesztését, stb. Az egész Kárpát-medencei magyarságot, több ezer önkormányzatot szólíthatnának meg a weboldalak, ha magyarul is tartalmaznák az információkat.

### **Kérvényminták**

Megvizsgáltuk, hogy mennyire használják ki az önkormányzatok a weboldalak nyújtotta lehetőséget a hivatali ügyintézés meggyorsításának és hatékonyabbá tételének terén. A 482 weboldal közül 164 tartalmazott különféle kérvénymintát (ez 34%-os arányt jelent), magyar nyelven azonban az eredmény letaglózó. Ha csak a növekedés ütemét nézzük (2012–13: 150%, 2013–14: 50%), akár bizakodhatnánk is, abszolút számokban kifejezve viszont azt látjuk, hogy mindösszesen 15 önkormányzati weboldal kínál az államnyelvű mellett magyar (vagy kétnyelvű) kérvénymintát! E tény annak fényében is elgondolkodtató, hogy a nyelvhasználati törvény értelmében a polgárnak kisebbségi nyelven is joga van az ügyeit intézni.

### **Önkormányzati rendeletek, határozatok és jegyzőkönyvek**

Mint fentebb már említettük, az információhoz való szabad hozzáféréstől szóló törvény értelmében a községeknek az önkormányzati ülésein elfogadott rendeleteket, határozatokat és jegyzőkönyveket kisebbségi nyelven is közzé kell tenniük, amennyiben államnyelven megjelentetik a weboldalukon. Annak ellenére, hogy a törvény e passzusa nem lehetőséget biztosít a kisebbségi nyelvhasználat terén, hanem egyenesen kötelességet ró az önkormányzatokra, a kérvényekhez hasonlóan itt is csak elszórtan találunk magyar nyelvre fordított dokumentumot. Az önkormányzatiság legfőbb eszközét, vagyis önkormányzati

(általános érvényű) rendeletet a vizsgált weboldalak közül 321 tartalmaz államnyelven (66,6%-os arány), magyar nyelven azonban mindösszesen hét! Ez 1,5%-os arányt jelent. Beszédesebb mutató, hogy míg államnyelvű rendeletből összesen 5424-et számoltunk össze (2012-ben 3503, 2013-ban 4875), addig magyar nyelvűből alig 184-et találtunk (2012-ben 58, 2013-ban 83); e tekintetben kiemelendő Rimaszombat (72 lefordított rendelet) és Dunaszerdahely (34). Ezen a ponton újra meg kell jegyeznünk, hogy ebből 74 Vágsellye weboldalán a Google Fordító segítségével érhető el magyarul, vagyis a valós szám 110. Azaz az önkormányzatok a rendeletek 2%-át (!) készítették el magyar nyelven is. Hasonlóan lesújtó a helyzet, ha az önkormányzati ülésekről készült jegyzőkönyveket és az azokon elfogadott határozatok megjelentetését vizsgáljuk. A 482 weboldalnak kevesebb, mint a fele (202) tartalmaz jegyzőkönyvet vagy határozatot (2012-ben 154, 2013-ban 183), ez a szám a magyar nyelvűek esetében 12 (2012-ben 4, 2013-ban 7). Ezekben az oldalakon összesen 8704 dokumentumot találtunk (2012-ben 4300-at, 2013-ban 7151-et), magyar nyelven pedig 458 érhető el. A változás az előző évekkel összevetve jelentős (2012-ben 143, 2013-ban 201).

### **Magyarok aránya és a lakosságszám**

Érdekesnek tartottuk azt is megvizsgálni, hogy vajon a község lakosságán belül a magyarok részaránya, valamint a lakosságszám hogyan befolyásolja az önkormányzati weboldalak magyar nyelvű tartalmának meglétét vagy hiányát. Négy csoportba osztottuk a községeket: a 20% alatti, 20 és 50% közötti, 50 és 75% közötti, valamint 75% feletti részaránnyal rendelkezőkre. 20% alatt mindössze a weboldalak 7,14%-ának van magyar nyelvű változata. A következő a csoportban már valamivel több a magyar oldal, de még így is csak minden negyedik weboldal van lefordítva. Az 50-75% közötti és 75% feletti részarányú községekben már jelentősen jobb a helyzet, viszont továbbra sem beszélhetünk kiugró eredményről (46,5% és 56%). A vizsgált községeket a lakosság száma alapján szintén négy csoportba osztottuk: 500-nál kevesebb, 500 és 1000 közötti, 1000 és 2000 közötti, valamint 2000-nél több lakossal rendelkezőkre. Az első két csoport esetében a weboldalainak kevesebb, mint fele tartalmaz magyar nyelvű információkat is (27,6%, ill. 37,4%). Az 1000 főnél nagyobb lélekszámú községeknél (mindkét csoportban) az eredmény meghaladja a 60%-ot (62%, ill. 64,7%). Megállapíthatjuk tehát, hogy mind a magyarok részaránya, mind a lakosságszám jelentős tényező, viszont sok, szinte színmagyar község esetében is hiányos a magyar nyelven való tájékoztatás.

## **Egyéb**

Bár nem kapcsolódik az információk kisebbségi nyelven való közzétételéhez, az önkormányzati weboldalak vizsgálata során górcső alá vettünk olyan további elemeket is, mint a szerződések és a számlák kötelező nyilvánosságra hozatalát, területrendezési terv közzétételét, virtuális temető meglétét, valamint azt, hogy az önkormányzatok mennyire használják ki a turizmus fellendítése céljából a területükön található szállások bemutatásának lehetőségét oldalukon. A 482 vizsgált weboldal közül 432 tesz eleget a kötelező nyilvánosságra hozás követelményének, 127 tünteti fel a településfejlesztésnek egyik legfontosabb dokumentumát, a területrendezési tervet, 43 működtet virtuális temetőt a sírok könnyebb nyilvántartása, valamint a temetői illeték befizetésének megkönnyítése céljából; végezetül 89 önkormányzat igazítja el az érdeklődőket a település nyújtotta szálláslehetőségek terén.

## **Zárszó**

Habár az utóbbi három év felmérései alapján egyes kategóriákban kisebb-nagyobb mértékű javulás figyelhető meg, az összképet tekintve az eredmény továbbra is lesújtó. Ha van is az önkormányzatok nagy részének továbbra is magyar nyelvű változata, hiányos a magyar nyelven történő tájékoztatás. Mint olvashattuk, a kisebbségi nyelven való tájékoztatás nem csak jog, hanem egyes esetekben kötelesség is! Ennek ellenére ezt a témát több helyen továbbra is huszadrangú kérdésként kezelik. Pedig tudatosítanunk kéne, hogy megmaradásunk egyik feltétele a magyar nyelv minél gyakoribb vizuális megjelenése – ide sorolhatjuk az önkormányzati weboldalakat is. Természetesen azt a tényt is figyelembe kell venni, hogy a községek az állam részéről semmiféle segítségnyújtásban nem részesülnek a kisebbségi nyelvhasználat terén. Ezen oknál fogva a Pro Civis Polgári Társulás továbbra is legfőbb feladatának tartja és fogja is tartani magyar nyelv használatának megerősítését a magyarlakta községekkel folytatott hivatali érintkezésben.